

KEMI 87

"Sarjakuvan vuoksi Kemissä" otsikoi Juhani Tolvanen juttunsa Iltä-Sanomissa. Toden totta, viikonlopun sarjakuvatapahtuma keräsi taas syyskuussa Kulttuurikeskuksen tiloihin lauman muualta saapuneita sarjakuvan harrastajia sekä kiinnostuneita kaupunkilaisia.

Suosion resepti on yksinkertainen; sarjakuvaa ei vain tutkita otsa rypyssä vaan tapahtuma yhdistää asiapitoiset luennot ja sarjakuvan populaariin olemukseen sopivat riennot sekä hauskanpidon.

Kaksipäiväisen sarjakuvan ja elokuvan suhteita käsittelevän seminaarin lisäksi viikon mittaan esitettiin aiheeseen liittyvä elokuva.

Ohjelmasta vastasi elokuvatutkija **Erkki Huhtamo**. Hänen mielestään sarjakuvan ja elokuvan yhtäläisyyksien tutkiminen on kiehtova aihe, "vedotessaan laajaan yleisöön 1900-luvun historia välittyä niiden kautta, toisalta ne ovat taas itsekkin luoneet sitä merkittävästi".

Huhtamo pitää myös 30- ja 40-lukujen sanomalehtisarjakuvaa mielenkiintoisena ilmiönä. "Ne loivat eräänlaisen myyttisen syklin, lukija koki sen joka aamu. Nykyään samalainen ilmiö on televisio, se toistaa monia asioita viikoittain, jopa päivittäin. Sanomalehtisarjakuvan tuntemus auttaa tajuamaan miten tv-sarjoista on tullut osa tapaa, jolla ihminen mieltää maailman".

Tapahtumaan liittyi useita näyttelyitä. Niistä erikoisin elävien sarjakuvakissojen kavalkadi. Kissa on suosittu hahmo sarjakuvissa, niinpä näyttely koostui paristakymmenestä naukujasta kuten Fritz the Cat, Felix ja Karvinen. Yleisö äänesti eniten esikuvansa muistuttavaksi kissaksi Karvinen.

Batman aukene

Batman aukene -näyttelyn takana on turkulainen tutkijaryhmä, Bat-instituutti. Huolella tehdyssä näyttelyssä pyrittiin rekonstruimaan 60-luvulla Suomessa riehuneen lepakkomieskuumeen ulottuvuudet sen jättämien jälkien pohjalta, niin kaupallista roinaa keräämällä kuin tutkimalla sen lasten mieliin jättämiä mielikuvia.

"Nyt osataan paremmin kuin vaikka kymmenen vuotta sitten nähdä populaarikulttuurin muitakin kuin yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, sitä mitkä ovat sen kulttuuriset ulottuvuudet", sanovat **Anu Koivunen** ja **Martti Lahti** Bat-instituutista.

Suomalaisiin koteihin Batman tuli samaan aikaan kuin televisio, tavarakulttuurin ensimmäisenä täysverisenä edustajana. "60-luvun Suomessa ei Batmania vielä tajuttu ironiaksi, vakavalla asialla kuten televisioilla leikkiminen oli meille vierasta", sanoo Martti Lahti. "Vasta tv:n yleistymisen on tehnyt mahdolliseksi ymmärtää sarjan parodinen luonne".

Socket-Conny estradilla

Sarjakuvatapahtuman sielu on Kemien kulttuurisihiteeri **Heikki Porkola**. Tavanoimaista virkamies-kloonina sangen vähän muistuttava ideapankki esiintyi luonnollisesti koko tapahtuman ajan Batman-puvussa.

Tavoitteeni on saada Angoulèmesta Kemien ystävyyskaupunki Ranskassa", Porkola kaavaillee. Angoulême on kaupunki, jossa järjestetään vuosittain maailman suurimmat sarjakuvafestivaalit.

Iltä-Sanomien takasivulta tutun Lempin mökki oli nostettu esikuvansa mukaisesti nosturinnokkaan roikkumaan. Lempin piirtäjä **Jope Pitkäsen** saapuessa Kemiin hän käveli tyynesti nosturin ohi ja säpsähti vasta viiden askeleen päästä. "Olin joutunut yhtäkkiä keskelle omaa sarjakuvaani", hän hämmästelee.

Oman lisänsä sarjakuvateemaan toi Kemien kaupunginteatterin perjantainen ensi-ilta. Teatteri toi ohjelmistoon kaksi ruotsalaisen sarjakuvapiirtäjä **Joakim Pirisen** pienoisanäytelmää. Toinen niistä pohjautuu hiljan suomeksi ilmestyneeseen albumiin *Sokeri-Sakari*.

Suomen sarjakuvaseuran jäseneksi tunnustautuva teatterinjohtaja **Kari Selinheimo** toteaa sarjakuvan pohjalta tehdyt näytelmät harvinaisiksi, "mutta sarjakuva ja teatteri on mielenkiintoinen teema, niillä on usein yhtymäkohtia".

Palkintoja

Sunnuntaina jaettiin totuttuun tapaan sarjakuvakilpailun palkinnot, yhteensä 22 000 markkaa. Novellisarjakuvien sarjan voitti oululainen **Ari Pirttialo**, strippisarjan helsinkiläinen **Harri Pystynen** ja albumisarjan **Matti-Pekka Ratia** Savonlinnasta.

Uutta sen sijaan olivat Lempi-palkinnot. **Sanna Koiviston** muovaamien tyylikkaiden Lempi-patsaiden lisäksi palkintoina jaettiin 13 000 markkaa.

Parhaana uutena sarjakuva-albumina palkittiin Harri Pystynen *Kadekismus*, parhaana käännosalbumina Kustannus Oy Jalavan julkaisema belgialaisen **Didier Comésin** *Silence*, parhaana strippisarjakuvana suonenjokelaisen Jope Pitkäsen *Lempi* ja parhaana sarjakuvalehtenä science-fiction painotteinen *Kylmä Metall*.

- H.J. -

Ihan kiva elämä, sarjakuvia Kemien VII valtakunnallisesta sarjakuvakilpailusta

Kemien satoon ei tänä vuonna sisällynyt kuin yksi uusi nimi. Kaikki albumin työt ovat palkittuja tai kunniamaininnan saaneita, otosta kategoriassa "lunastetut" ei ole tällä kertaa mahtunut mukaan. Ehkä juuri uusien kykyjen puute tekee albumista yleisilmeeltään hieman tasapaksun.

Novellisarjan voittajan, **Ari Pirttialon**, työt ovat sarjakuvakansalle jo hyvin tuttuja. Hän esiintyy varsin usein Pahkasiasa ja on tätä kautta saanut julki myös oman albumin *Vallattomat*. Voittajatyö *Lif-tari* on taattua Pirttialoa: elävän elämän makuista, mutta silti kaikkea muuta kuin yksitotista havainnointia. Erityistä ihailua ansaitsee aivan poikkeuksellisen hyvä replikointi. Piirrostyö on rentoa ja vaivatonta; elävän elämän näköisyys saavutetaan harkitulla yksinkertaisuudella. Tarinan lopetus jysäyttää harmittoman tuntuisen stooriin aivan uuden ulottuvuuden.

Toiseksi sijoittui **Hannu Hirvonen** tarinalla *Monologi*, jonka lisäksi Hirvoselta on albumissa mukana toinen sarja, *Metsästäjä*. Hirvonen tuli tietoisuuteemme lyömällä itsensä läpi Me-lehden sarjakuvakilpailussa ja on siitä lähtien esiintynyt em. lehdessä, viime aikoina nelivierillä töillä. Tämän albumin novellit noudattavat Me-lehdestä tuttua kaavaa: äärimmilleen pelkistetyt hahmot kulkevat staattisissa maisemissa ja käyvät absurdin tuntuisia keskusteluja, joissa kuitenkin on todellisuus-

den latausta. Sarjoissa kukin sivu muodostaa hyvin voimakkaasti oman, erillisen visuaalisen kokonaisuutensa, oikeastaan myös tarinana oman alajuonensa. Itse pidin enemmän Metsästäjä-sarjasta, vaikka se oikeastaan onkin sanomaltaan paljon heiveröisempi, mutta jossa on kutkuttavaa mykkäfilmin henkeä paikka paikoin. Yleiskuvaltaan Hirvosen sarjakuva on sellaista, että sen tietty tyylitelty jäykkyyksensä ohimenneen vilkaistaessa tapahtumattoman vaikutelman antaminen saattavat vieroittaa lukijaa, eli näin pitkälle viety omaperäisyys voi olla joissakin tapauksissa myös rasite.

Kolmas palkinto jaettiin kahtia, toisena sijoittuneista **Sari Luhtasen** ja **Jussi Karjalaisen** sarja *Minä olen kuin juopunut mies*. Tämä se on taidetta. Harhailua eleganteissa citykuviissa, rikoksissa ja väkivallassa koko ajan Raamatun tekstin puheessa speakerina taustalla, sekä myötäilijänä että kontrastina. Grafiikka on välillä erittäin vaikuttavaa. Tajunnanvirtamainen elämys, johon on vaikea sen kummemmin analyttisesti paneutua. Nämäkin tekijät ovat sekä vanhoja Kemin kävijöitä että muutenkin aktiiveja; Sari Luhtanen käsikirjoittaa Anna-lehden *Maisa ja Kaarina*-sarjaa.

Kolmosijoituksen toinen puolisko lankei vanhalle konkariille **Ari Kutilalle**. Hänen piirrostyönsä on aina yhtä vaikuttavaa dramaattisena mustan ja valkoisen kontrasteineen. Tämä tarina, *Viimeiset ilmesykset*, on perhe- ja uskonnollisuusdraama, voitaisiinpa jopa puhua jonkinlaisesta Oidipus-analyysistä. Työ on hallittu ja vaikuttava, joskin myös hieman väkinäinen.

Jo alussa mainittu albumin ainoa tuntemattomampi nimi on **Reijo Mustonen**, joka on saanut kunniamaininnan sarjallaan *Ahtaajat*. Retussitekniikka ei ole paras mahdollinen valinta painotekniikan kannalta. Hahmojen tietty rupisuus, koko visuaalisen ilmeen harmaa ankeus tukee ironista kannanottoa suomalaisen sisäpolitiikan omaan lurgiaan. Poliittinen sketsi onkin ollut harvinainen sarjakuvan aihe tähän asti. Sarjakuvallisiin kriteereihin hyvin rytmitty työ.

Kivi Larmolan Blues D-portaassa on hänelle tyypillinen hiljaisen lyyrinen työ, ja viiva on kuten aina käsinkosketeltavan herkkää. Kunniamaininta.

Kunniamaininta myös **Mari Tuomisen** ja **Ilkka Ruokolan** työlle *Mörkö sängyn alla*. Yksi albumin vilpittömimmän hauskoista sarjoista. Ruokola on aivan poikkeuksellisen lahjakas piirtäjä, mutta tästä työstä näyttää kuuluvan läpi pieni kiireisyys. Ei silti, viiva on suvereenia tällaisenaankin. Ja juttu, kuten sanottu, sekä koominen että myös liikuttava.

Strippisarjan voiton vei kotiin **Harri Pystynen**, kuinkas muuten. Ja lujaa mennään edelleen. Ideat ovat sekä tuoreita, oivaltavia että myös valtaosin erinomaisen hauskoja. Piirrostyö on möhkälemäisyys ja rujoisuus sopivat ideoihin, jotka ovat myös toinen toistaan rujompia tilityksiä sekä oman aikamme absurdeeteista että myös kaikesta muusta.

Harri Vaalio (mitä minä sanoin vanhoista konkareista...) sai strippien toisen palkinnon. Nokkelaa variointia ja vaaliomaisen siistiä grafiikkaa. Tyypillistä sanoma-

lehtisarjakuvaa: ei kovinkaan syvällistä ja välillä hieman helppoilevaa.

Albumisarjan voiton ja samalla ainoan palkintosijan vei **Matti-Pekka Ratia** työlään *Levottomat nuket II-III*, joka on, kuten nimestäkin voi päätellä, itsenäisehkö jatko-osa viimevuotiseen työhön. Tarinassa on vauhtia ja tapahtumia riittämiin, jopa niin paljon, että välillä tuntuu kuin Ratia olisi rajalliseen sivumäärään halunnut ahtaa kaikki sillä hetkellä ajankohtaiset ongelmat. Samoin juonen selkeys kärsii asioiden ja henkilöiden paljoudesta; joskus on vaikea seurata, kenestä taas kulloinkin on kysymys, varsinkin kun Ratian yksinkertainen, hieman luonnosmainen piirustus-tyyli tekee hahmoista aika lailla toistensa näköisiä. Piirrosten taso on muuten yllättävän vaihteleva; toisaalta Ratian oma tyyli vaikuttaa saavuttaneen tietyn kehityksen ja jääneen siihen, toisaalta taas työssä on nähtävissä siellä täällä aivan ällistytävän varmaotteisia kuvia, joista voi aistia, että hän on ottamassa uusia edistysaskeleita. Albumin suurimpia etuja on sen tarve ottaa kantaa ja analysoida aitoja, olemassaolevia ongelmia; raji osoittelevuus siellä täällä taas voi rajoittaa lukijan oikeutta tehdä itse oivalluksia.

Johanna Sinisalo

Pystynen on lyömätön kehitellessään huumorilla: todella luovaa tilanteen tajuua.

